

A KOMMUNIZMUS ÁLDOZATAI

Hét éve határozott Úgy az országgyűlés, hogy február 25. a kommunizmus áldozatainak emléknapja legyen. *Idén* is megszólaltak áldozatok és potentátok, történészek és riporterek a témában. Egy telefonáló még Jézust is említette a rádióban. Szeretnék tisztázni néhány fogalmat.

Az *emléknap* azt jelenti, hogy valami fontosra emlékezünk évenként. Egy viszonylag új emléknap bevezetésének nyilván megvan az oka és a célja. Az országgyűlés nem közölte velem céljait és indokait. A lehetségesek között próbálok válogatni. Másutt már van ilyen, hasonló nálunk is (holokauszt napja), ideje, hogy nálunk is, ez is legyen. Hadd adjanak hivatalosan is hangot a fáj-dalmuknak az állampolgárok. Erezzék, hogy minden komoly gondjukat szívükön viselik honanyáik, honatyáik. A közhangulat melege növeli a kormányzat és a lakosság biztonságérzetét, az elégedetlenségek hivatalos megfogalmazása pedig szelep szerepet tölthet be.

Ezek csak találgatások. Most kevésbé bizonytalan megállapításokra térnek át. A *kommunizmus* szót használhatjuk valamely eszmerendszer, valamely életvitel, valamely rezsím megjelölésére. Mint eszmerendszer, a legszebb: beadják a közösbbe a közösség tagjai mindazt, ami tőlük telik, de csak valódi szükségleteik szerint veszik ki onnan a maguk részét. Kicsit jogászi nyelven: az egyén teljesíti minden kötelességét a közösség többi tagja iránt, a többi tag pedig a magáét az egyénnel szemben (ezt nevezzük az egyén jogának, az előzőt a közjogának). A kommunizmus, mint életvitel, megvalósítja a gyakorlatban a fenti eszmét valamely létező közösségben. A valóságos közösség természetesen nem tud az egyetlen főszabály lebontása nélkül működni. A kötelességek és nekik megfelelő jogok hamarosan szabályrendszerbe fogalmazódnak, amely rugalmasan követi a képességek és szükségletek állandó változását. Amíg a közösség kicsi, izolált és egészséges, addig a szabályrendszer egyszerű, átható és követhető. A környezetével való ütközés, a növekedés, és az önzés beteges jelentkezése esetén a dolog egyre bonyolultabb és megvalósíthatatlanabb lesz. Megjelennek a jogalkotók és a jogalkalmazók. Az egyén egyszerre csak nem azt kapja, amire valóban szüksége van, hanem, amire engedélye, jogosítványa. A kötelességei maradnak vagy még nőnek is. Felborul az egészséges egyensúly. Fennáll a veszély, hogy a jogalkotók és jogalkalmazók egyensúlyfenntartó szervről gondoskodnak, és azt ellássák megfelelő jogosítványokkal.

Így jön létre a rezsím. Minden rezsímnek szüksége van Ideológiai alapra. Különben nem tud magyarázatot adni létére. Ez az alap lehet akár a kommunizmus is. Mint az előzőekből kiderült, ez ellentmondás. A rezsím soha nem kommunista, a kommunizmus nem lehet rezsimmé. Az ellentmondás felfedezése után törvényszerűen fellépett az ellentmondás elvének ún. dialektikus felrúgása. Am, ha valami és a tagadása egyszerre igaz lehet, akkor nincs többé gát. A tömegmészárlás tisztogatás, a városok, falvak lerombolása rendcsinálás, a népek leigázása felszabadulás, más országok kiszipolyozása Kölcsönös Gazdasági Segítség, a betegek megsarcolása vizit- és dobozdíjjal, öntudatébresztés, stb.

Az *áldozat* a cél és az eszköz vonatkozásában értelmezhető jól. Egy folyóirat beszerzése anyagi áldozatot követel a részemről. Ennek a folyóiratcikknek a szerzése időbeli áldozatot. Van, amire szívesen áldozunk, s van, amire kényszeredetten. Van, amire magamat áldozom, s van, amire engem áldoznak mások, vagy én másokat. Mindkettőt vértanúságnak hívjuk ugyan, de a katolikus egyház csak olyan mártírokat avatja szentté, akik valamely erény szolgálatában önként engedték magukat megölni. (Hogy az valóban erény volt-e, abban lehet tévedés) Ezen az alapon a kommunizmus áldozatokat kíván, mint ideális eszmerendszer. A közösség szolgálatában fel kell áldoznom egyéni érdekeim, ágaskodó igényeim bizonyos hányadát

A kommunizmus, mint életvitel, akár egy lelkes szerzetesrendben, akár egy délamerikai redukcióban, akár egy középkori szektában, egy izraeli quibbucban, vagy egy hutteri, egy hippy kommunában ölt testet, kezdeti szakaszában és későbbi hullámvölgyeiben, bizony, további áldozatokat is kíván. A valódi szükségletek területén is. Amennyiben ideológiája karitatív és expanzív, márpedig belső logikája szerint többé - kevésbé annak illik lennie, akkor ez az áldozatosság bizony, még követelmény maradhat benne: nagyjából addig, amíg az életvitel be nem hálózza a lakott területek szabadon csatlakozó hányadát. Más azonban a megkívánt és más a vállalt áldozatok jellege. A kommunisztikus életközösségek szaporodása, növekedése, ritkulása, zsugorodása lényegében éppen ezen áldozatok aktuális vállalása, ill. nem vállalása révén következik be. Mivel a kommunisztikus rezsím ellentmondó fogalom, áldozatai sem lehetnének. Az emléknapnak mégis pont ez a tárgya. Ez azért lehetséges, mert a nyelvi elnevezések logikája nem mindig egyezik a fogalmak szigorú logikájával. A világtörténelem és a szociológiatörténet tanúsága szerint ugyanis voltak és vannak kommunista rezsimok. Akiket nyomorba döntöttek, megkínóztak, megöltek, vagy háttérbe szorítottak, azokat és hozzátartozóikat nem nagyon zavarják az én precíz fogalmi megkülönböztetéseim. Annál jobban az akármilyen joggal, okkal kommunisztikusnak nevezett rezsimok túlkapásai és azok

következményei. Ez a fájdalom és megbántottság nagyon csekély részben volt vállalt, hacsak az ideológia némelyeknél, valameddig el nem érte ezt is. Tömegeknél és hosszú távon rájuk kényszerített áldozat volt. Koncepciós perek révén, vagy azok mellőzésével elkövetett, megideologizált vagy vadállati ösztönök mentén végrehajtott brutalitások voltak.

Mit kezdünk az emléknapon ezekkel? Mást-e, mint máskor vagy ugyanazt? Mások-e, mint máskor, vagy ugyanazok? Akik az adott korral foglalkoznak adott területen, azok nagyjából ugyanazt teszik ezen a napon, mint máskor, legfeljebb publikusabban és összegzőbben. Akik mindent érdekeik mentén intéznek, azok meglovagolhatják az emléknapot. Vagdalkozhatnak mindenkori pártatlanságukkal, pártosságukkal, követelhetik az atrocitások elkövetőinek, segítőinek, haszonélvezőinek felkutatását, kipellengérezését, megbüntetését, lemondatását akár a jelen, akár egy következő rezsime eszköztárának igénybevételével. És mit tehet az, aki sem tájékozatlan, sem feledékeny, sem közömbös, sem uszító, sem az atrocitások bosszúálló ismétlője lenni nem akar? Ha érintett, akkor próbáljon megbocsátást érezni és tanúsítani a maga és övéi részéről az elkövetők és kapcsolt részek irányában. Hogy létezik-e nem érintett, az megint megfogalmazás kérdése. Hiszen az elkövetők lelki megnyomorodása bizonyos szempontból áldozattá teszi őket is. Az ő dolguk mégis elsősorban a beismerés, a bocsánatkérés és jóvátétel, ha nem szaggat fel behegedt sebeket, és a következmények őszinte levonása. Fontos, hogy önmaguknak is meg tudjanak bocsátani, és tovább tudjanak lépni, a tiszta, jótékony és szelíd életvitel irányában, de csak az előbbiek megtétele után.

Ha az emléknap ezekben segíti az elkövetőket és áldozataikat, akkor hasznos. Ha bosszúállásra és képmutatásra sarkall, akkor káros. Jó volna, ha az emléknap nem önzésünk találékonyosságát mozgósítaná, hanem szeretetünkét.